

Становище

на доц. д-р Даниела Тодорова Маркова, ПУ „Паисий Хилендарски”

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на СУ „Св. Климент Охридски”

в професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието)

тема на дисертационния труд: „Възпитателни аспекти на арт-терапевтичната работа при деца със специални образователни потребности”

автор на дисертационния труд **Ваня Иванова Градинарова**

научен ръководител: **проф. д-р Нели Бояджиева**

Общо представяне на докторанта

Ваня Градинарова е докторант към катедра „Социална педагогика и социално дело” към Факултета по начална и предучилищна педагогика към СУ „Св. Климент Охридски”. Впечатление правят многобройните ѝ участия в обучителни програми, семинари, майсторски класове, кръгли маси, което показва трайния ѝ интерес към изследваната тематика и желание за добра информираност по актуални проблеми свързани с арт-терапията. От друга страна тези участия създават добра подготовка за осъществяване на опитно–експерименталната програма.

Актуалност на проблематиката

Защитените дисертационни трудове до този момент, свързани с арт-терапията при деца със СОП разглеждат предимно спецификата на творчеството.

Като се има предвид съвременното разбиране за достъп до образованието за всички деца и образователните политики по отношение на обучението и възпитанието на деца със СОП, разглежданият проблем е актуален и неговото разясняване е съвсем навременно. Още повече, че понастоящем се осъществява преход от интегрирано към приобщаващо образование.

Идеята за активно участие на децата и учениците със специални образователни потребности е широко възприета, което от една страна е хуманна и позитивна промяна, но от друга носи много проблеми за разрешаване. Основният въпрос е как да се осъществи по-ефективно процесът на промяна на отношението и грижите към тях. Не случайно докторантката подчертава, че интересът към темата е провокиран от предизвикателствата, които среща ежедневно в професионален план като специалист. Необходимостта от подпомагане на този процес аргументира търсенето на разнообразни методи и подходи стимулиращи активността и взаимодействията на децата и цялостното им развитие.

Арт-терапевтичната работа с деца със специални образователни потребности доби популярност и може да се каже, че се използва активно. Тук обаче може да се постави въпросът - от всевъзможните техники, прилагани широко, кои биха били подходящи за работа, така че да се очаква ефективен резултат; как да се обособят и разработят в действаща система тези средства, които реално благоприятстват личностното развитие на децата със специални образователни потребности. Това от своя страна изисква да се подберат, систематизират и приложат подходящи средства и методи за взаимодействие, които да отговарят на потребностите на децата със специални образователни потребности и да се проследи механизъмът на тяхното действие. Оттук логично следва интересът към изследване на актуалното състояние на приложението и потребността от арт–терапевтични дейности и влиянието им при работата с деца със СОП.

Познаване на проблема

Докторантката добре познава състоянието на проблема и анализира задълбочено възпитателните измерения при работа с деца със СОП. Познаването и оценяването на трудностите, с които децата със СОП се срещат, очертава формите и действията на подпомагане, които да насочат вниманието на специалистите към разработването и прилагането на методи, които да отговорят на индивидуалните потребности на детето и да допринесат оптимално за активното социално взаимодействие и развитие на качествата на личността.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 225 стр. от които 170 стр. основен текст, онагледен с таблици и графики. Текстът е структуриран в увод, пет глави, изводи, препоръки, приноси, заключение, приложение. Литературата включва 128 заглавия, от които 108 на кирилица, 20 на латиница и 17 интернет източника. Дисертационният труд отговаря на изискванията за докторска дисертация.

Разработеният проблем е с теоретико-приложен характер и неговото проучване би могло да допринесе за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности.

Теоретичната постановка на проблема е разгърната в 2 глави. От изложението проличава добра информираност, убеденост на автора за значимостта и необходимостта от съвременен поглед към проблема. Проследени са подходите в педагогическата и възпитателната работа с деца със СОП, характерът на социалното взаимодействие при тях, законово нормативната регламентация, дефинира се основното понятие /СОП/.

Структурата на труда показва добра организираност на работата на докторантката, добра подреденост на отделните проблеми, степенуване по важност на предстоящите за разрешаване задачи. Изложението на дисертационния труд е разработено систематично. Отделните части са взаимосвързани, параграфите следват логическа последователност.

Изхождайки от разбирането, че приемането на децата със СОП може да бъде подпомогнато като се разгледат специфичните трудности, които изпитват при осъществяване на социалното взаимодействие, докторантката проучва специфични прояви произхождащи от клиничната картина на състоянието на децата и систематизира обобщаващи трудности и доминиращи дефицити. На тази база докторантката определя основни потребности и извежда общи характеристики – прояви, които тя приема като основни поведенчески индикатори, чиито промени наблюдава в опитно – експерименталната работа.

Методология и организация на изследването

За целите на изследването са добре обмислени и съчетани различни изследователски методи. Проучени са медицински документи, социални доклади, индивидуални планове за обучение и възпитание и др.; създадени са въпросници за всяка от групите участващи в изследването. Представената методическа система отговаря на поставената цел и задачи, като анализът на резултатите показва нейната ефективност. Изборът на изследователските подходи отговаря на поставените цели на изследването. Подборът на методи и подходи във възпитателната работа се основава на внимателно проучване и избор на подходящи дейности за всяко дете, които да отговарят на неговите възможности.

Представена е опитно-експериментална арт-терапевтична програма за възпитателно-корекционна работа с деца със СОП. Изведени са възпитателните аспекти на арт-терапевтичната работа, актуалното състояние и възможностите за приложението ѝ в практиката.

Аргументирана е необходимостта от прилагане освен на традиционни, така и алтернативни методи.

Направени са важни за практиката и за бъдещи изследвания изводи и препоръки, свързани с регламентирането, популяризирането и прилагането на арт-терапевтичните дейности при възпитателно корекционната работа и с необходимостта от разработване на стандарт или методология, които да регламентират честотата, условията и начина на реализиране на арт-терапевтичните дейности; включването на родителите в съвместни съвместни ателиета и проекти.

Фото архивът на етапите от процеса на опитно-експерименталната работа показва не само добрите условия при провеждане на арт-терапевтичната работа, наличието на разнообразни материали, но и проявеното разбиране и усет от докторантката за работа с изобразително изкуство, което е основа за провеждане на арт-терапията.

Публикации по темата на дисертацията

Докторантката има 9 публикации (3 в съавторство), представени в сборници с научни изследвания, докторантски сборници, научни списания (сп. Специална педагогика и логопедия, сп. Педагогика) и др. Разработваната проблематика в публикациите е по темата на дисертационния труд.

Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно и точно дисертационния труд. Съобразен е с изискванията и предназначението на този тип научна разработка, като представя съществените за предмета на изследване части от текста.

Положителни страни на дисертационния труд са точният и ясен стил на изложение, без излишна усложненост; добрата аргументация на основните тези; добре уточнените параметри на изследването; логичната последователност в изложението на проблема в теоретичната част; задълбочено подбраните специфични методи и подходи за постигане на успешна възпитателна и обучителна дейност насочена към корекция и компенсация на нарушенията, както и към развиване на потенциала на децата.

Несъмнено арт-терапевтичните дейности имат своето значимо място в работата с деца със СОП. Като се има предвид, че те се прилагат във възпитателно-корекционната работа от широк кръг специалисти, е оправдано проучването на отношението и опита на тези специалисти. Логично е екипите от специалисти в партньорство с родителите да откриват и прилагат дейности съобразени с индивидуалните характеристики на детето, опирайки се на силните му страни, които да допринесат за активния социален живот на детето. Въпреки това, би могло да се акцентира на разработването на арт-терапевтичния модел за работа с деца със СОП, с по-голям дял авторски занимания, като точно там би могло да се открие научното творчество на докторантката.

Представеният дисертационен труд дава своя принос към опитите за разрешаване на проблемите, с които децата със СОП, техните родители и специалистите в областта се сблъскват. Направените задълбочени анализи, ценни изводи и препоръки дават основа за бъдещи изследвания в тази област.

Дисертацията е изпълнила своите цели, които са адекватни за образователната и научна степен „доктор”.

Заключение

Представеният дисертационен труд и авторефератът отговарят на изискванията за ЗРАСРБ. Като имам предвид достойнствата на осъщественото теоретично и практико–приложно изследване на възпитателните аспекти на арт–терапевтичната работа при деца със СОП, считам че представеният дисертационен труд има приносен характер и **давам положителна оценка за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Ваня Иванова Градинарова** в професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието)

изготвил становището:

/доц. д-р Даниела Маркова/

20. 03. 2018 г.